

Universitätsbibliothek Paderborn

**SELECTA=||RVM DECLAMATIONVM || Philippi Melanthonis,
quas con=||scripsit, & partim ipse in schola
Vui=||tebergensi recitavit, partim alijs recitandas
exhibuit.|| TOMVS ... ||**

Melanchthon, Philipp

1559

VD16 M 3567

De utilitate Fabularum, quarum puerorum animi excitati, eriguntur in
rerum humanarum contemplationem, & ad uirtutum uitiorumq[ue]
discrimina agnoscenda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34734

Non dubito, quin ut quisq; malo-
 stissimus est, ita maxime miretur,
 idq; merito, quid mihi puero, no-
 dum primos oblito uagrus, in ni-
 tem uenerit, cur hic in corona doctissimorum
 uenum dicere constituerim. Neq; uerò ipsi frontem
 adeo perfricta sumus, ut in hoc auditorio uel
 tate ausimus, ni cogant honestissimæ rationes. Nisi
 cum huc prodire turpe sit, nisi cum eloquenti-
 tum autoritate, locum cum decoro tueri possi-
 uideremq; fore ridiculus, si tale quiddam hac etate
 susciperem, quæ quid possit, quantum sapiat, non
 ignorat. Iam ut eruditionem non desideres, primam
 in puerilibus ingenijs laudē uerecundia meretur
 in qua ni sentiam quàm longo absit hæc theatri-
 ca ostentatio, nã ego plane stupidus sim. Sed uide-
 has rationes præceptoris mei autoritas, qui de
 ingenio meo periculum facturum, hanc dicendi præ-
 uinciam iniunxit, quam si recusassem, parum
 uideri potuissem. Sic enim existimo, præceptorum
 uel in re iniqua probum adolescentem parere
 portare. Itaq; malui quiduis uideri, quàm præ-
 ptorum autoritatē detrectare. Quæ pietas me
 facit

Præceptorum
 obseruatio.

facile, ut spero, me ab omni calumnia liberabit, im-
petrabitq; à uobis, ut boni cōsulatis, quod nōn ul-
lo meo periculo præceptorī morem gerere studeo.
Interim quo me consilio periclitari uoluerit, ipse
uiderit. Iussit autem, ut de fabularum laude di-
cam, quod argumentum in speciem quidem pueri
le est, et huic ætati aptum. Ceterum si quis pro-
pius contemplatur, intelliget ei prudentissimorum
hominum eloquentiam uix parem esse. Quæ enim
literarum, quæ uitæ pars non aliquid à fabula mis-
tuatur? Sed nos pro ingenij nostri modulo rem
agemus, modò puerilem orationem audire non sit
molestum. Efficiam autem, ni spes me fallat, ut in-
telligatis, non aliud genus literarum utilius esse re-
pertum, quàm fabulas. Quod ut uerisimile fiat,
primùm causas aperiemus, cur à maioribus confi-
ctas esse iudicemus. Videbant illi communi morta-
les conditione, non corporibus modò, sed animis
etiam imbecillibus nasci, camq; legem, opinor, ita
sanxerit natura, ut educandæ tuendæq; sobolis cu-
ram in parentibus augetet. Os primùm inerme et
edentulum est, serò admodum lingua, manus, pe-
des officium suum facere incipiunt. Estq; tanta in-
tencro corpuscule imbecillitas omnium membra-
rum, ut ni uagret infans, uiuere pene nesciretur.
Et huic corporis modo singulari beneficio natu-

Laus fabularū.

Causæ.

Infantia nostra

t ra con=

tura conuenientem alimoniam in maternis uberibus condidit, quod solidioribus cibis non statim os firmum sit. Itaq; materno lacte infans tantisper alitur, dum uiriculae firmiores factae, solidioribus admittat, suntq; autores medici, qui integro biennio solo lacte alēdos cēsant, paulatim postmodum solidioribus cibis datur, nec ille tamen aliquandiu unquam prēmansus. Iam et alumnae manu infantis ore teritur, priusquam huius manus officio suo fungatur. Omitto quanta industria, quantaq; cura collocari in cunas, in crepundijs gestari soleat, ut membrum habitus suus, lineamentisq; decor aliquis praeretur. Atq; hac corporis conditione, fallor ergerent, nisi natura uelut spectaculo quodam animorum inbecillitate adumbravit, monuitq; quanta cura erudiri, institui, ac erudiri rudes puerorum mentes uelit. Est enim et sua his infantia: Videmus quales sero agnoscant domesticos etiam, speq; metuq; uacillantes, nullo rerum absentium sensu tanguntur. Proinde sapientes uiri naturae uim propius contemplati, haud equidem sine mente reor, sine numine diuinum uiderunt animis suo quodam lacte opus esse. Quae te, nonne ridiculus fuerit, si quis infantem annuulum per urbes aliquot circumferat, praecipiatq; ut illarum situs, item hospitium nomina accurate obseruet, memineritq; ut domum rediens, equaliter

recenseri possit? Ad eum modum ineptire iudico,
 qui talia pueris proponunt, quæ captus illorum
 nondum assequitur. Est omnino ueritate nihil ue-
 nustius, nihil amabilius, sed longius à conspectu,
 & ab oculis hominum recessit, quàm ut cerni, te-
 neri, agnosciq; possit. Suntq; pueriles animi ad eã
 tanquam per gradus quosdam ducendi, inuitan-
 diq; uarijs illecebris, ut subinde propius conside-
 rare liceat rem quidem omnium pulcherrimam,
 sed heu nimium obscuram ignotamq; mortalibus.
 Et perinde atq; qui se ab infantibus amari uo-
 lunt, sacharo aut similibus rebus inuitant, ita leno-
 cinijs quibusdam commendanda ueritas est, & ris-
 dibus animis insinuanda. Excogitarunt itaq; pru-
 dentissimi homines fabellas, quæ primum admira-
 tione excitarent, ceu ueternum quendam dormien-
 tes puerorum animos. Quid enim magis nouum
 nobis uidetur, quàm lupum cum æquo, leonem
 cum uulpecula, quercum cum cucurbita hominũ
 more colloqui? Taciti apud nos miramur, qui sen-
 sus, qui sermo bestiarum fuerit: paritq; hæc admi-
 ratio uoluptatem quandam propius cognoscẽde
 rei, iuuatq; discere, quam ob causam hæc conficta
 sint. Ibi paulatim animus excitatus, erigit se in
 contemplationem rerum humanarum, & agno-
 scere uirtutum uitiorumq; discrimina incipit:

t ij Deindø

Remota ueri-
 tas à conspe-
 ctu nostro lon-
 gius.

Admiratio pã-
 rit uoluptatem

Deinde alius insidunt, cum uerba tum sententia
eorum argumentorum, quæ cum admiratione ce-
cepimus, & uelut aculeos relinquunt in animis,
quibus accendimur cura quadam peruestigandi
rum earum rerum, quæ nouo commento tradita
sunt. Hoc opinor consilio, primùm confictas esse
fabulas, quod nulla dicendi ratione excitare
na puerorum mentes citius posse uiderentur. Et
tasse hoc etiam agebant fabularum autores, ut o-
mneis argumentis ingenia puerorum mitiora re-
derent: Inest enim in ea ætate, sicut in recentibus
pomis, acerbum quiddam, & ferum, quod nisi la-
maniore institutione corrigatur, in barbaram
quandam & beluinam seuitiam abit. Videmus o-
nim hoc docendi genere usos esse quondam graui-
simos et sapientissimos homines, quod nunc qua-
to malo publico è scholis exulet, non facile dixe-
rim. Homeri Poëtæ prudentiam tantopere mitio-
tur eruditi, ut supra cõmunem mortalium sortita
uehant, planeq; sentiant, diuina quadã ui mentem
illius percitã fuisse. At is pueris, quos in Graecia
passim docebat, bellum ranarum & murium ser-
psit, ut simul teneros animos lepidissima fabula
delectaret, simul doceret quantum præstaret
mulare quã ulcisci iniuriã, quam sint incerti tan-
barum ac bellorum omnium exitus, nec raro
dicitur.

Mitigantur pu-
erorum inge-
nia fabulis a-
mœnis.

Bellum rana-
rum & murium.

dere, ut ab inferioribus potentiores uincantur, sæpe malum omne in autoris caput uerti: Nam cum mures nonnulla sanè iniuria prouocati, armis illum uindicare, quàm dissimulare molent, nimirum; suis uiribus aduersus imbelles ranas fiderent, donarunt superi uictoriam imbellioribus, et belli autores pertinaciæ suæ iustissimas pœnas dederunt. *Quæso quid æquè retulit puerilibus animis inferi, atq; odium bellorum ac turbarum, tolerantie studium, & hoc genus alias humanitatis artes? Hesiodum tanta fuisse prudentia apparet, ut carmè eius diuinum uideri uoluerint, qui senserunt eum calamis à Musis acceptis uatem esse factum. Is uerò cum persuasissimum suis ciuibus esse uellet, nihil scœdus, nihil immanius esse uolentia seu iniuria, rem ipsam uelut in tabula depinxit, composito de accipitre & luscinia apologo. Docebat hic quoq; Græcam iuuentutem, & non sunt contemnendi scriptores, qui Aesopicas fabulas ab ipso confictas prodiderunt.*

Hesiodi fabula

Dixi quo consilio putem repertas esse fabulas, potestq; ex hoc uelut fonte precium earum & utilitas estimari. Neq; enim tam prudentes uiri fabularum autores his nugis unquam delectati fuissent, nisi ad erudiendas pueriles mentes, plurimum conducere sensissent. *Quid, quod non modo pueris,*

t ij sed

Fabula Agrippæ
pæ Romæ salu-
taris,

Apologus De
moſthenis.

Fabularum uis
maior quam
Mercurii &
Orphi.

sed celeberrimis etiã ciuitatibus fabule salutaris
fuerunt. Cum plebs Romana cum patribus dissi-
ret, secessumq; esset in sacrum motem, nec saueri-
re ulla oratione flecteretur, missus est Agrippa,
qui uniuersam multitudinem lepido apologo, et
uentre, et reliquis hominis membris, ita cepit,
statim liberet in gratiam cum patribus redire. Da-
moſthenes grauis Orator, cum Macedo ea con-
tione cum Athenicisibus foedus facturum esset, ni-
li Oratores sibi dederent, qui perpetuis concio-
bus animos ciuium aduersus se exacerbarent, in-
quissimam conditionem Reip. festiuo quodam ap-
ologo dissuasit, quanquã ab ea non ita multũ plebs
diutino bello uexata abhorret. Nam cum docer-
ueller in hoc postulari Oratores, ut urbs deserta
Oratorum presidio, Regiã tyrãnidi pateret, mo-
ra luce et perspicuitate Macedonis consiliũ ab-
oculos multitudinis posuit hoc cõmento. Lupus
quondam cum pastoribus pactus esse, nihil se per-
hac hostile caulis illaturos esse, si sibi canes dele-
tur. Placuit stultis pastoribus cõditio, canesq; dele-
ti sunt. Proinde ubi lupi uiderũt excubias canu-
rũ sublatas esse, liberẽ grassari in gregẽ cepit.
Hac fabula cum docuisset quanti resserret Ora-
res seruari, Remp. tantisper seruauit, dum hoc
jilium ualuit. Miram quandã fabula uim in-

uel hæc exempla testantur: Necessè est enim effica-
 cissimam orationem fuisse, quæ implacabiliter ira-
 tis ciuibus Romanis arma è manibus extorsit,
 quæ Athenienses grauitè afflicto adduxit, ut quã
 quam una uoce pacè omnes flagitassent, bellum ta-
 men quàm pacem mallent. Est mihi nunc aliquis
 et prædicet uel Mercurij uirgam, qua finxit uetu-
 stas animas orco euocatas esse, uel Orphei cytha-
 rã, qua syluas et saxa traxisse ferunt: mihi quidẽ
 nõ minus admiranda esse Musica uidetur, qua cõ-
 citata multitudinis uis sedatur, atq; ea quæ bestias
 & saxa demulsi, & haud scio, an qui illa de Mer-
 curio, Orpheoq; finxerunt, significare uoluerint
 peculiari quodã dicendi genere rudes mortales et
 feros adhuc mãsuefactos esse. Quod si uerum est,
 consentaneũ est id apologo effectũ esse, quo oratio-
 nis genere facillimè capiuntur imperitorũ mētes.
 Certè qui populis suis legem condiderunt, multa
 apologis simillima posteris reliquerũt. Quid enim
 illa Lycurgi scena: nõne apologum representa-
 bat, cũ exemplo duorum catulorum, doceret natu-
 ram, & ingentiam uim institutione ac assuetudine
 uinci? Nõ libet hìc peregrinas leges, peregrina in-
 stituta recēdere, cũ in sacris literis tã multum e-
 xtet apologorum, ut satis appareat, ipsum cœleste
 numẽ ita iudicasse efficacissimũ hoc orationis ge-
 nus,

Legislatorum
 Apologi.

Scripturæ sa-
 cræ.

nus, ad flectendos hominum animos esse. Quæ-
 te, quæ potest laus amplior contingere apologi,
 quàm quod eos cœleste numen etiã approbat, iam
 dudum opinor, puerilium uos nugari pertedi.
 Et ego partes meas esse sentio, ne diutius uos
 quo obtundant: Quanquam mihi quidem adeo
 ridet argumentum, ut nulla unquam oratione
 bitrer satis laudari posse. Quod est enim dicen-
 genus, in quo perinde cum summa utilitate, sum-
 ma gratia coniuncta est? Verè nimirum dixit Ho-
 ratius: Omne tulit punctum, qui miscuit utile di-
 ci. Quæ enim oratio, mores, studia, ingenia homi-
 num propius expressit, quàm apologi? idq; tanta
 cum gratia, ut nullis epodis incantari citius homi-
 num mêtēs possint, quam cupiant apologi. Proin-
 de æquales meos adhortor, si qua orationis mea
 est autoritas, ut ad discendos apologos se toto pe-
 ctore conferant. Sunt qui nescio quibus obscuris
 autoribus tractandis ingenia atterunt, & magno
 labore desipere discunt. At apologi felicissimè
 citant, exhilarant, & erudiunt pueriles mentes.
 Ad hæc cum extent Latinè, orationem etiam me-
 lut molliore quodam succo alunt. Adeo siue motu
 bus formandis præcepta queris, siue rectè loqui
 di exemplum, nulli commentarij præstiterint
 trumq; quàm apologi, felicissimus. Dixi.

Oratio